

ACC. N:R M. 14837: 1-16.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *O. W. Möller, Löberöd*
Härad: *Frösta, Färs* Berättare: *" " " "*
Socken: *Harlösa* Berättarens yrke: *f. d. lantbrukare*
Uppteckningsår: *1960* Född år *1872 i Harlösa*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

*Hästseldon. s. 1-16.
(teckn. 2 sid. 14-16.)*

N. M. 169

Brev!
bif. uppbecken.

N. 14837.

Lund den 7 Mars - 60

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Till Folklivsarkivet Lund.

Härmed sänder jag de färdig-
skrivna svar listerna. Skrivna
efter som jag hört och sett i Färs
o Frostas under min långa be-
nädelse i Mars 88 år.

Var om ursäkt för fel o brister

Högaktningsfullt
O. W. M.

Bogtrön var den vanliga benämningen i min hemort. Ja, ^{Fig 2} nummer 2 är lika den på min ort. Den ingefår niått ejnellan, bestaget för draglätet och bestaget för brän länken nedre var en kedjelänk för stång koppel länken. Överst en ring i varje bog trå ringar för tyglarna vid såväl ensspann som tvåspann eller en eller två hästar.

Remmen överst med en stoppat läderputa är för att reglera Bogtråna för grövre och klä nare hästar. Många körsbänker som voro ovana kunde fördärra bogen på en häst om de ikke snåse åt eller förlänge dessa rem mar. Draglader är det som draglinan fästes vid och som fästes vid draghaken på vagn eller redskap. Bogtråna är lite avrundade på undersidan och an tingen klädda med linn med stoppsring

av Tagel eller Vålfrid. Eller också med lösa
Manuskripten. Småländska Loka. Stoppning
på bogträna föredrog man för att inte få
härten "Selkruten" med sig på Bogen. Den
lösa Lokan var Småländsk. Den var joid i
ett stycke, dessutom namnet Halsduks medre
mer två st. på att fäster om Bogträdet.
Lå var det också de s.k. Borrarna som var sydda
av läder med remmar samt stoppade med an-
tingen Tagel eller Vålfrid med Skallskin på
undersidan. Detta var regel doming som inte
förorsakades selkrut som den lösa under-
läggen. Lösa underlägg var i bruk redan
i min barndom eller på 70 talet. Den läder
sydda o stoppade Selkrusen kom i bruk
på 80 talet i mitt hem. Låputan var dels ut-
skuren som en ring dels två sammansydda
delar uppe sid. De var så fästa vid bogträden
med remmar

Material till dessa lösa underlägg var
av sammanpressat hölrås. Stoppning
med Halv eller Hö var inte bra Tagel
eller här var Prima. Inga spik fick förekom
på bogträns rummar i lösputen att fästa
med. Ja, det fanns olika former av Bogträn
Sombiga, vore bredare allt efter orten där
den var tillverkad. Här i Färö & Tröte ha
var den som N. 2. Däcket nu i nyare form
är en lader stoppad två puter sammanhållna
med bred laderrem. Däcket är nödvändig både
på kvs & Sebotsrelle att hålla draglinorna upp.
Däcket med järnbåge var på de äldsta reler
som fanns i min hemtrakt på 70 talen.
Däcklar av Trä Horn eller Ben vet jag inte
någon på min ort som hade. De som hade
järnbåge däcklar, de var bara till arbetsrelser
de var med led i själva järnbågen

Däskelremmar var namnset på de remmar
 som voro fästa en på vardera sidan för att upphålla
 * draglinorna. Från draglådren var en
 k. k. Bakrem som gick ner runt bröstet bak
 framkroppen. Den var fastsydd på ena sidan
 på draglådet på andra en rem med sölja att
 fästspänna. På parselar var knäppet alltid på
 yttre sidan. På 60-70 tokt voro linupphållarna
 en Bastup ävenså linorna för draget. Detta
 för sketselar. Draglinorna på sketslar var
 av läder kopplat av flera ostar på färrare
 selar. Förbindelseremmar mellan betslot
 och däskeln som löpte genom ring på bogträn
 användes endast på sketslar. Huvuttygel var
 den vanliga benämningen och var i bruk så
 länge jag minns. Från bogträdsputen var det
 på sketslar en kort rem bort till däskeln
 på sketslar endast. Från däskeln gick det av

Remmar till sketslar
 till sketslar

var en smal rem bort till det s.k. Rump-
la bågen om svansroten. Samt från denna
rem en smal rem ner till draglinan. Detta
endast på finare skeslar. Röstremmen
emellan hästens framben användas ike
på arbetsklar. Selringen är inte i bruk
här på orten. Den har ersatts av en Lödja
som är fästsydd i den av läder tjocka drag-
remmen. Den i Urtidens använde kelen var
ju endast en Pralllina som gick under bu-
ken på Oxen eller hästen från Bogbrän-
sen till en krokig gren eller as. Det var
innan hjuldon blivit uppfunna.

Leden har så efter åren blivit bättre, sedan
Läddet och järnet kom till.

Huvudlag eller Huvudstod var benämning
i Färs o. Frorta län, både för arbets och skes-
lar. Trems var enklare Huvudlag för häst

6
Då man skulle tillfälligt rida ett ärende
den var försedd med en kort tygel. Livet ^{litt} smid
lag som tränns hette det Vils som hästen ha-
de i munnen. Träns med trä var brukligt
som jag såg en del hade på 70 talet. Den jag
såg var helt av trä o Bartsch med munhåls
av ben i munnen. Den var från 1700 talet.
Hapson. Ja det hade man ^{när} man skulle köra
som första gånger med en olänjil utfärd
eller en öke. Där var en järnbåge som gick fram
över näsan. Den var med infälade taggar
i bågen. Man kunde inte lägga milt i mun
slax. En enkel tön var i början 1700 talet
och i mediet av 1800 t av Bartsch. I senare
hälften av 1800 av Regg o senare ledas som
ännu användes. Man hade även flata av
Hampas som var färgade, det var till finska
äsk. Man fäste dem i milringström. Värbin
hade

Lödentyglarna var två en tum breda och
av lagom tjock hud. De knäpptes vid midjan
med Solja. Korsstyglar för parkäster gick i
kors emellan hästarna. Högestyglen t. e. k.
knäpptes på yttresidan av höger hästen samt
på vänsterhästen på höger milcing med kors-
tyglen från Högestömmarna. De samman med vän-
sterstyglarna. Dessa benämns. Korstömm. De knäpptes
både linstömmarna samman med Solja för att
kunna hängas när dom blev uppknäpta på vass
sitt Bagträd. På höger och vänster innerstyglar
är en solja som man kan förlänga eller för-
korta dom med i håk på linstyglarna. Kors-
tyglar användas både för hästar & skotts.
Linstömm & Korstömm är benämningar. Korstömmen
kom i bruk i 1800 t. första hälften som då var av
flampstyg. I min barndom såg jag de som höjde
Hästar och Oxar med en yttre töm från varje

Häst eller Öre. Sedan var det en s.k. Helton
emellan för att få båda till höger eller vänstra
sida. Denna doming var Bast som sommar
höll Träklavars ihop som huordlag. Detta
var våra Förfäders sätt att styra Häst & Öre
Det var även de som hade en träsling av
lätt trä emellan. Skilnaderna med höstom
mar var till Åkelen var det i nyare tid en
Läder. Till Åkelen är Lommarna av kamps-
tag brösttyglarna av grovare Läder och med
fjäderknäppes vid milorna. Tyglarna för fyra
eller sexspan körning som förekom för i
tiden vid Slott & Herrgårdar var ju mera
kompliserad. Så man ledde hästen före-
kom då man skulle köra första gången i
rotfruktsraden. Då gick en Flicka eller poj-
ke och ledde hästen fram och till baka
emellan raderna. Det var på mindre lund
bruk

9
En Hika eller pojke red på Hästen då
den drog ett redskap var väl borta lek eller
om de var skadade i benen. Bröst eller
Bringsela fick dom använda då en häst
blev felbruten av bogträn, Han kunde då
icke draga med bogarna. Han blev då kall-
rig och inte varken kunde eller ville draga
Han hade då en Bring eller Bröstsel på ho-
nom. Deras namn varmet "Hollerseli". En
sådan Bring eller Bröstsel användes annars
lite till finare skred och var icke lämp-
liga för tungare lastköring. Dessa seltyper
är icke så vanliga i Skåne de kallades även
Värmlandsseler. De äro av äldre tidens seler.
Bogselar är de vanligaste här i Färs & Kroth.
Bröstselen lägges likt en krona över halsen
då på hästen ner på platsen av bringan
Draglåret utges så från denna krona liksom

från bogträdet. Därhet med rummas unge
får som på Bogseleu. Buktens med rum från
till kranen emellan hättens framben. Från
därketen en rum till dragrummet och en rum
till "Rumman" lade. En rum går från kranen
för en fasthålla därefter i rätt lög på ryg
en. Passet är såväl arbets som körbelat av den
vanliga Svenska typen är i bruk. Men
"Stängrelen eller som Skonogen sade "Ständ
seleu" var den som dom Herrskapen av Ständ
hörde med för i den gode tiden med fyra
eller sex hästar körde med Skoskor Landar
och Fälvagnar. Där var det även draglinor
från vapnstängen som då var fälsat i sk.
donet. Förman nor drigen till körning var
långtöm korstöm och mellan tömmar. Men
ser väl sällan nu detta utan till Kongli
ga eller till högre utländska Ständpersoner

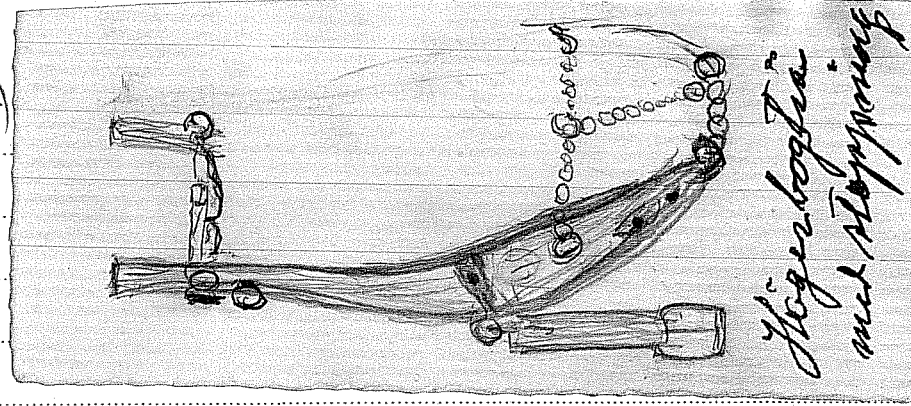
Stånghoppet till Årselos var an fler dubbel
låder ihop sytt. Detta för parrelar. För Årselos
parrelar en bröstlänk på vardera höger och
venstersidorna. Dessa bröstlänk samman
kopplades med Stånghoppelena som var en
grov järnskedja så att man på Stångens än
da. Bröstlänken på selarna en klemare.
För Årselos var såväl stång som brösthoppet
an flera vådar samman sytt låder. Hollerelen
hade väl fått denna titel an allmogens för
dona sed. Man kastar inte drage lasset på
sätt Hollerelen på. Håstar som voro vana
att draga med Byttä blev stundom mera
nittriga an dessa seldon. Vana ger färdig-
het. Så över här. Tack vare Bilarnas till-
komst äro våra hästar numera befriade
från mycket lidande i djur plöjeri såväl Färd
"Fartare" som många andra ike djur värmer.

7 Skåne hade man dessa Brött Krans o
9 "Kollerselar" endast till Finare hörsing för
vägen och finare ragnsdon. Stångreter för
fyra eller sex hästar. Det är nog i bruk
än till Sparrhörsing för till dom får de
ju vara flera linor för drag och koppula i
stängen. Bjällor skulle man ha på såväl
en som två hästar. För en häst till arbets
hörsel en stöm fram i Bogträet. Till fina
re och hörsel Månsbjällor i olika storlek
och Klang. F.ex. en Bjällorstrans över ryggen
på hästarna en på vardera. Detta var små
jämns stora som ett dvärghörsägg alla lika sto
ra. Lå en kran på vardera hästen fram.
Detta var i olika storlek o klang. Ja detta än
dast till hörsing i Slädparti då det kunde
vara ändå till 30-40 stilar i rad. Annars
är nu ut tiden sedan Bitarna kom till

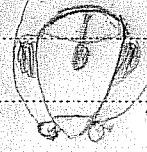
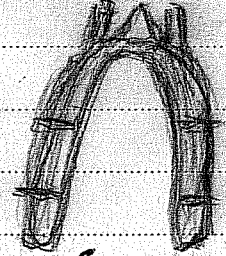
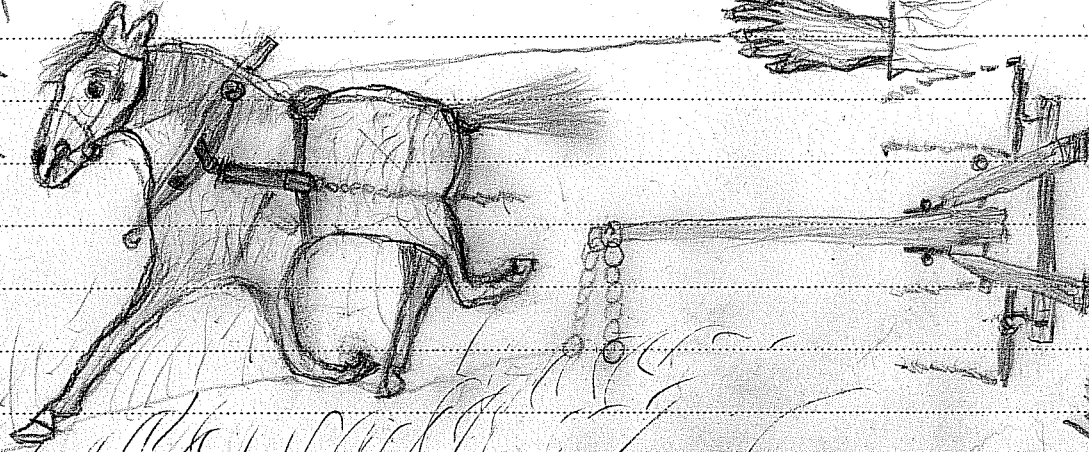
Den ärlta anordningen som jag minns
förutom att binda med Bast var. Att de
man skulle köra med arbets härra med hipp
anordning eller arbets lastvagn var en järn
trå den långt med ögla som man stack ge-
nom ett hål på skakelen eller järn ögla.
Och så i öglen nedan för insätta en Lelkacke
av trä. Detta var bara till
Herge härra eller en häst vagn.

Om länaren eller
Gruvaktstaden och de vid
Hägersborg och vid län om Gruvaktstaden
Hägersborg från Hägersborg till Hägersborg
Hägersborg till Hägersborg

Hägersborg
med stoppspinnings

Hägersborg och Hägersborg

Hägersborg till Hägersborg från Hägersborg till Hägersborg

Hägersborg och Hägersborg

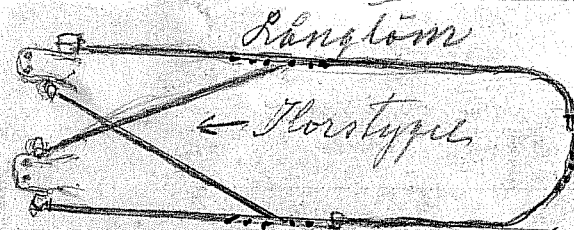
Hägersborg och Hägersborg
Hägersborg och Hägersborg

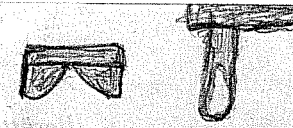
Hägersborg och Hägersborg
Hägersborg och Hägersborg

ACC. N:R. M. 14837:15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

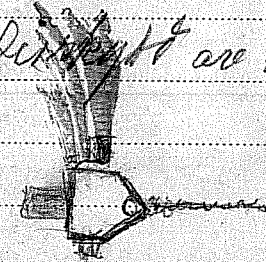
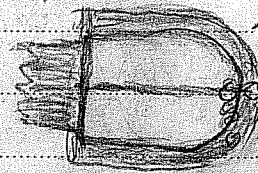
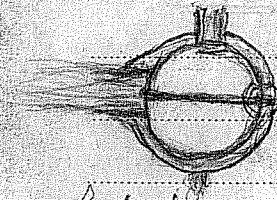
ACC. N:R. M.

ryggar vrasprings

Lelkake m. ögla

Dragvölja med underkast av läder eller skinn

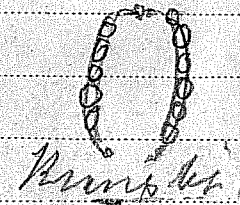

Lelring m.
hampreps
1800 tals

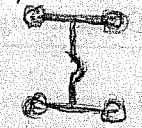
Völja m.
järnlinor
medio a/1800 tals.

Lelkrop m. Bartlins
17- medio a/1800 tals

Till murarande

Byggn. bjäl

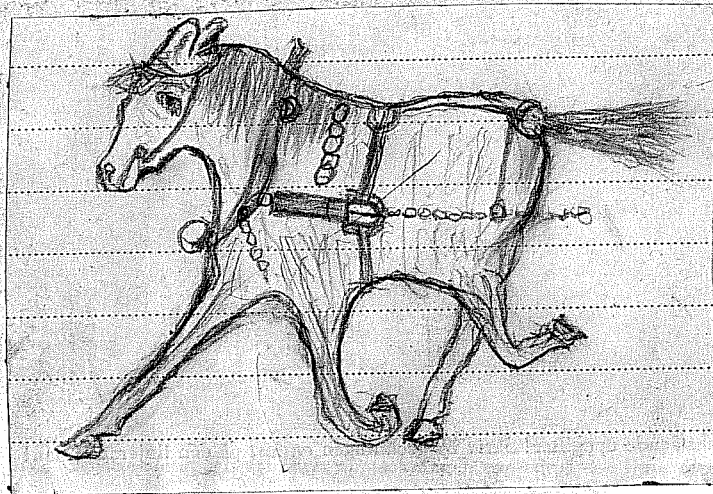
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Stångm. Stångm. Stångm.

Redm.

M. 14837 : 16.

Landskap: Skåne..... Berättare: upptecknaren.....
Härad: Frosta..... Berättarens yrke: f.d.lantbrukare.....
Socken: Harlösa..... Berättarens adress: Löberöd.....
Uppteckningsår: 1960..... Född år 1872 i Harlösa.....
Upptecknare: O.W. Möller.....

dan